

VERSLAG

VAN DE VOLKSKUNDE-COMMISSIE
DER KONINKLIJKE NEDERLANDSE AKADEMIE
VAN WETENSCHAPPEN TE AMSTERDAM
OVER 1957

OVERDRUK UIT HET JAARBOEK DER KONINKLIJKE
NEDERLANDSE AKADEMIE VAN WETENSCHAPPEN
1957—1958

VERSLAG

VAN DE VOLKSKUNDE-COMMISSIE OVER 1957

In de op 4 april 1957 gehouden commissievergadering heeft Prof. Dr. H. Wagenvoort mededeling gedaan van zijn wens, zijn voorzitterschap neer te leggen nu hij rustend lid der Akademie is geworden. De commissie heeft, hoewel node, deze wens geëerbiedigd en in zijn plaats Mw. Prof. Dr. A. M. E. Draak tot voorzitter benoemd. De commissie bleef verder ongewijzigd.

Het bureau der commissie zond in december de 21ste vragenlijst uit, waarin over een viertal onderwerpen (spookdieren, bliksem, nageboorte van het paard, volksgeneeskunde) een aantal vragen werden gesteld. Voor een deel waren deze een uitbreiding van die, welke eerder op oudere lijsten werden gevraagd.

Op 31 december 1957 waren in totaal 25.422 lijsten op het bureau aanwezig, als volgt verdeeld: van lijst 1: 2040 exx., van lijst 2: 1493 exx., van lijst 3: 1502 exx., van lijst 4: 1434 exx., van lijst 5: 1362 exx., van lijst 6: 1126 exx., van lijst 7: 1156 exx., van lijst 8: 1001 exx., van lijst 9: 1168 exx., van lijst 10: 824 exx., van lijst 11: 1024 exx., van lijst 12: 1109 exx., van lijst 12a: 777 exx., van lijst 13: 1053 exx., van lijst 14: 1207 exx., van lijst 15: 1199 exx., van lijst 16: 1278 exx., van lijst 17: 1208 exx., van lijst 18: 1164 exx., van lijst 19: 1362 exx., van lijst 20: 935 exx. In de loop van het jaar werden 995 ingevulde vragenlijsten ontvangen.

De Vlaamse afdeling der Koninklijke Belgische Commissie voor Volkskunde heeft in het afgelopen jaar een vragenlijst uitgezonden met vragen over watergeesten, onheilspellende voortekens, geluks- en ongeluksdagen en de herkomst der kleine kinderen. Op 31 december waren 104 exemplaren van deze lijst ingevuld teruggezonden.

Van de tweede aflevering van de Volkskunde-atlas zijn vier kaarten afgedrukt; vier andere zijn ter perse, drie kaarten zijn in bewerking. De secretaris schreef een inleiding bij de eerste aflevering en bewerkte met de adjunct-wetenschappelijke ambtenaar en de student-assistent de commentaar bij de tien kaarten van deze

aflevering. Een herdruk van het plaatsnamenregister van de Taal-atlas, dat identiek is aan dat van de Volkskunde-atlas, gaat begin 1958 ter perse.

Dat thans in sneller tempo aan de atlas kan worden gewerkt dan tot dusver het geval is, is het gevolg van de aanstelling, met ingang van 1 juli 1957, van de heer J. J. Voskuil, litt. neerl. drs., als adjunct wetenschappelijk ambtenaar ¹⁾. Deze nieuwe kracht kan een groot deel van zijn tijd voor de atlas beschikbaar stellen. Zowel de kaarten als de commentaar en de inleiding werden herhaaldelijk besproken met de Vlaamse redacteur de heer Maurits de Meyer, die bovendien regelmatig zorg droeg voor de bewerking en de doorzending van het Vlaamse materiaal.

Doordat de bewerkers van de commentaar bij elke kaart een uitgebreide bibliografie van het behandelde onderwerp opstellen, is het bibliografisch materiaal aanzienlijk toegenomen. Daarbij doet zich op hinderlijke wijze het gemis gevoelen van een aantal Vlaams-Belgische periodieken van folkloristische aard, die in geen enkele openbare bibliotheek in Nederland aanwezig blijken te zijn. Ditzelfde geldt trouwens ook voor een aantal Vlaamse boeken van oudere datum.

De secretaris heeft de in het vorige verslag vermelde bijdragen over het volkskarakter van Nederlandse streken en enkele grote steden ten behoeve van de Dictionnaire des populations voltooid. Op initiatief van hem en Dr. W. A. 't Hart, directeur van het Grotius-seminarium, hebben een aantal deskundigen uit verschillende sectoren der wetenschap zich verenigd in een werkgroep, die een empirisch onderzoek betreffende het Nederlandse volkskarakter zal voorbereiden.

Voorzitster en secretaris werden aangezocht, als adviseur op te treden van de Stichting tot codificatie van de Nederlandse volksverhalen, gevestigd te Breda, samen met Prof. Dr. P. de Keyser (Gent) en Dr. K. C. Peeters (Antwerpen). Beiden hebben gemeend dit verzoek in overweging te moeten nemen.

¹⁾ De heer Voskuil is met ingang van 1 januari 1958 bevorderd tot wetenschappelijk ambtenaar.

Naar aanleiding van de reacties op zijn voorstellen voor een eerste vragenlijst voor een Europese volkskunde-atlas, vanwege de door de daartoe door de C.I.A.P. ingestelde commissie uit te zenden, heeft de secretaris in het afgelopen jaar nieuwe voorstellen gedaan, die thans nog bij de leden van deze commissie van voorbereiding circuleren. Het laat zich aanzien dat deze eerste vragenlijst in 1958 zijn definitieve vorm zal verkrijgen.

Op verzoek van de redactie van het „Deutsches Jahrbuch für Volkskunde” stelde de bibliothecaris een „Übersicht der niederländischen volkskundlichen Literatur 1945-1955” samen, dat werd afgedrukt in het derde deel van dit jaarboek (1957). Ook leverde hij het Nederlandse materiaal voor de Bibliographie internationale des Arts et Traditions populaires over de jaren 1952-1954.

Op verzoek van de staf van de Oudheidkundige Musea der stad Antwerpen stond het bureau der commissie enkele kaarten en voorwerpen in bruikleen af voor de van 27 juli-15 september aldaar gehouden tentoonstelling over magie.

Op 17 oktober heeft de wetenschappelijke staf van het bureau der commissie een bezoek gebracht aan het Openluchtmuseum te Arnhem en zich op de hoogte gesteld van de inrichting van het wetenschappelijk deel van dit museum en de daar gevolgde werkwijze. Van 3-5 november heeft de secretaris te Bonn een bijeenkomst bijgewoond vanwege de Atlas der deutschen Volkskunde, die georganiseerd was n.a.v. de aanstaande verschijning van de eerste aflevering van de nieuwe reeks van deze atlas. Tijdens de besprekingen heeft hij de gelegenheid gekregen aan de hand van een aantal kaarten iets te vertellen over de Nederlandse atlas.

De colleges over volkskunde, die de secretaris aan enkele studenten der Universiteit van Amsterdam en der Vrije Universiteit geeft, zijn ook in de cursus 1956-1957 en 1957-1958 voortgezet.

Van het tijdschrift „Volkskunde” verschenen de afleveringen 1-4 van jaargang 58 (1957). De Stichting voor Zuiver Wetenschappelijk Onderzoek verleende ook nu weer een subsidie van f 500.—. Aan kopij voor dit tijdschrift is nooit gebrek, maar het aantal abonneés is nog altijd te gering.

De heer Krüger heeft ook in het afgelopen jaar een aantal vooral Skandinavische boeken en periodieken geëxcerpeerd. De heer Landheer heeft zich vooral met de ordening van het knipselarchief beziggehouden.

De student-assistent H. de Visser heeft vele verzoeken om inlichtingen beantwoord; ook de heer Voskuil nam er een aantal voor zijn rekening. Eerstgenoemde sprak op de medewerkersbijeenkomst te Enschede op 30 maart over de werkzaamheden van het bureau, laatstgenoemde deed dit op de medewerkersbijeenkomst te Zwolle op 7 september. Beiden verstrekten gegevens voor de in december vanwege de drie commissies verschenen nieuwe aflevering van de „Mededelingen van de Centrale Commissie voor Onderzoek van het Nederlandse Volkseigen”, in 't bijzonder voor het artikel „Erven en werven”.

Van de buitenlandse bezoekers noemen we Mrs. Ellen Ettlinger (Oxford), Miss Edith H. Quade (Milwaukie, U.S.A.), Misses Joan en Betty Rayner (Melbourne) en de heren Maurits de Meyer (Antwerpen), W. van Nespen (Antwerpen) en J. Smekens (Antwerpen).

De Middelburgse gymnasiast Marten Stol verzamelde een aantal interessante verhalen over twee Walcherse wonderdokters. De heer W. Geldof stond ons zijn omvangrijke verzameling Zeeuwse volksraadsels af, en het lid der commissie Mw. Dr. C. C. van de Graft schonk ons een pak afbeeldingen van nieuwjaarskoekebijzetsen en een verzameling artikelen, overdrukken en afbeeldingen betreffende Palmpasen. Aangekocht werd o.a. het tweede deel van het boek van Dr. Paul Scheuermeier, Bauernwerk in Italien, der italienischen und rätoromanischen Schweiz.

Voor het financieel beheer zij verwezen naar de rekening en verantwoording van de Centrale Commissie.

*Namens de Volkskunde-commissie der Koninklijke
Nederlandse Akademie van Wetenschappen:*

A. M. E. DRAAK, *voorzitster.*

P. J. MEERTENS, *secretaris-penningmeester.*

BIJLAGE

Lijst van personen enz., die in 1957 boeken en handschriften schonken aan het Centraal Bureau voor Nederlandse Volkskunde:

A. Bicker Caarten, D. P. Blok, Bundesministerium für Vertriebene, Flüchtlinge und Kriegsgeschädigte (Bonn), Prof. Dr. E. Burgstaller, A. Buter, Mw. Dr. J. C. Daan, Prof. Dr. H. Dölker, Prof. Dr. A. M. E. Draak, Prof. Dr. D. Th. Enklaar, H. B. M. Essink, Federatie van verenigingen voor vreemdelingenverkeer in Noord-Holland, Fédération folklorique de l'Île-de-France, Prof. Dr. K. Fokkema, F. Galhano, W. Geldof, Mw. Dr. C. C. van de Graft, Dr. Tj. W. R. de Haan, Dr. K. Haiding, Prof. Dr. K. Heeroma, International Folk music Council, Irish Folklore Commission, A. van Katwijk, Prof. Dr. G. G. Kloeke, K. ter Laan, Lonneker coöperatieve Landbouwersbond en Handelsvereniging, Dr. O. Loorits, A. H. Lutje Schipholt, Dr. K. Mattisson, R. Meurant, Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, Thijs Mol, Nationaal Overleg inzake gewestelijke Cultuur, Nederlands-Zuidafrikaanse Vereniging, Dr. Dov Noy, E. Veiga de Oliveira, A. Olrik, Openbare Leeszaal en Bibliotheek Enschede, H. J. van Os, Ottema-Kingmastichting, Oudheidkundige Musea der stad Antwerpen, J. van Overstraeten, Dr. W. Pessler, Pfälzischer Verein zur Förderung der Wissenschaften, Mw. P. A. Portielje, Provinciaal Museum van Drenthe, Dr. E. Richter, Pastor J. Rickers, Prof. Dr. B. Schier, Dr. Leopold Schmidt, K. Sierksma, Prof. Dr. K. Spiess, L. Stafleu, Prof. Dr. Axel Steensberg, N.V. Uitgevers-maatschappij W. E. J. Tjeenk Willink, Universiteitsbibliotheken van Leiden en Nijmegen, Historische vereniging voor Zuid-Holland onder de zinspreuk „Vigilate Deo Confidentes”, Dr. J. de Vries, Prof. Dr. R. Weiss, Dr. R. Wildhaber, M. Wolters.